

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogrske dežele za vse leto 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za jeden mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za jeden mesec 1 K 90 h. Za pošiljanje na dom računa se za vse leto 2 K. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Posamezne številke po 10 h. Na naročbo brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne osira. — Za oznanila plačuje se od štiritopne petit-vrste po 12 h, če se oznanilo jedenkrat tiska, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolé frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnštvo je na Kongresnem trgu št. 12. Upravnštvo naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je iz Vegove ulice št. 2, vhod v upravnštvo pa s Kongresnega trga št. 12.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34. — „Národna Tiskarna“ telefon št. 85.

Gledališka cenzura.

(Govor poslanca dr. Ivana Tavčarja v deželnem zboru kranjskem.)

Visoka zbornica! Pri gledališkem proračunu se mi vidi umestno, da se spravi v razgovor zadeva, ki je tesno spojena z gledališčem, da se namreč spregovori jednokrat v tej zbornici nekaj resnih besed o tisti gledališki cenzuri, ki mori prejkone tudi nemško gledališče, ki pa naravnost zatira naše slovensko gledališče.

Pri nas v Avstriji, kakor je znano, uživamo na papirju veliko svobodo, ki je zajamčena v temeljnih zakonih, ki pa takoj izgine s površja in se v nič raztopi, če le kak kardinal kje kihne ali pa se kak škof pri kakem ministru oglasi. (Posl. Kalan: „Brez škofa ne morete nobenega govora spustiti! To je že manija!“) Seveda ne, ker ta škof neprestano sili v ospredje in opravičeno je torej, da se o njem govori. Sicer bo pa gospod Kalan imel pozneje priliko, mi odgovarjati, če bo hotel.

Torej pri nas teoretično velja svoboda, v praksi uživamo pa tako malo svobode, da morda nobena država ne tako malo. Pri nas je stvar oblastnija v tem pogledu jako pripravna. Temeljni zakoni sicer veljajo, ali tik teh zakonov pa veljajo iz časov od l. 1850. do 1860. cesarske naredbe, s katerimi se lahko cela ustava, na katero smo tako ponosni, od slučaja do slučaja zopet uduši.

V tem oziru je karakteristično to, kaki predpisi se v veljavo spravljajo glede gledaliških predstav, oziroma kako postopa in sme postopati pri nas gledališka cenzura. Imamo sicer svobodo mišljenja, svobodo prostega razvijanja na umetniškem polju, ali kadar hoče kak umetnik svoj proizvod praktično uveljaviti, je takoj vlada z zastarelim gledališkim redom iz leta 1851. pri rokah, da dotični umotvor obstriže in obrije ali osmudi, tako da prvotnega umotvora skoraj čisto nič ne ostane. Jaz bi o teh stvareh ne govoril, pa v zadnjem času je naša gledališka cenzura postala že tako nadležna in tako sitna, da je v resnici skrajni čas, da se temu duševnemu terorizmu nekoliko upremo. Da ne bom o stvari predolgo razpravljaj, hočem iz cele vrste pritožeb in de-

tajlov, ki so se mi podali, navesti samo nekoliko slučajev.

Samo po sebi je umevno, visoka zbornica, da je vsakdo v življenju poklican brniti in ščititi javno moralo in nobenega ni v naši sredi, ki bi hotel kaj nemoralnega zagovarjati in zastopati. In samo po sebi je umevno, da je tudi gledališka cenzura poklicana ozirati se pri svojem črtanju na zahteve, ki jih morala stavi. Ali kar se pa pri nas godi, presega vse meje, to je naravnost — če smem tako reči — otročje in nekaj tacega, s čimer se ne doseže tisto, kar se hoče doseči, temveč se le duhovi po nepotrebnem razburjajo.

Navesti hočem nekaj slučajev, da boste videli, da je gledališka cenzura pri nas še vedno na tistem nivoju, na katerem se je gibal pred letom 1848, in o kateri je Heine spisal kapitel v svojih „Idejah“, katerega pa nočem doslovno navesti, da me gospod deželni glavar ne bo k redu poklical.

Pred vsem je naš gledališki cenzor silno moraličen človek, tako moraličen človek, da se bom jako čudil, če ga po njegovi smrti ne bodo slovesno svetnikom proglasili.

Na Nemškem lex Heinze še ni v veljavi, pri nas pa je, kar se tiče gledališke cenzure, že uveljavljena. Pri nas nima gledališki cenzor nobene večje skrbi, kakor to, da, če le mogoče, zabrani vsako tudi navidezno nespodobnost in nedostojnost. Tu se mi je povedal slučaj, katerega hočem navesti — če se bo zahtevalo, navedem lahko tudi priče — da se bo videlo, kako da skrbi ta cenzor naše slavne vlade za moralo. Slučaj se izjemoma tiče nemškega gledališča. Kakor veste, se je pred kratkim tu v Ljubljani predstavljala „Lepa Helena“, torej igra, ki ni posebno moralična, in katero bi se končno, če bi se hotelo, moglo v celoti prepovedati. No, naš cenzor je ni prepovedal, vendar pa je imel grozovite skrbi za moralo. Pripoveduje se, da je pri predstavi tičal za kulisami ter pazil, da se dotična Lepa Helena morda preveč ne razkrije pred občinstvom. Potem pa, ko je bila igra v lepem tiru, je kakor se mi je iz verodostojnega vira povedalo, ta mož, ki je poln skrbi za moralo, pritekel v parter in strahopetljivo vprašal: „Hat man vielleicht zu-

viel gesehen?“, na kar je naravno dobil odgovor: „Nein, wir hätten noch mehr sehen wollen.“ (Veselost.) Ta slučaj pa omenjam le zategadelj, ker hočem visoki zbornici pokazati, kakšne skrbi ima naša slavna gledališka cenzura za moralo. Še vse drugače kakor pri nemških igrah, se postopa pri slovenskih, in tu hočem nekoliko omenjati delovanje cenzorjevih škarij glede nekaterih iger, ki so se predstavljale na slovenskem odru. Samo po sebi je umevno, da še celo Shakespeare, ki je, kakor gospodje vedo, še precej velik dramatik, ni našel pri takih razmerah milosti pri našem cenzorju. Ko se je v slovenskem gledališču predstavljaj „Hamlet“, je cenzor staknil, da je Shakespeare v mnogih ozirih nekaj tacega spisal, kar ne vgaia naši deželni vladi, oziroma cenzoričnim principom, ki veljajo pri deželni vladi.

Omenjam, da je jeden najlepših prizorov v „Hamletu“ — in to s splošno človeškega stališča kakega princa — tisti, ko pri igri kraljevič Hamlet leži pred Ofelijo in jej hoče glavo položiti v naročje. Razgovor pri tem je tak, da je končno umešten, in se radi njega ne more pohujšati, kdor se neče pohujšati. Ali naša slavna cenzura je tisto sceno črtala in kraljeviču prepovedala, da ni smel glave položiti v naročje svojega dekleta, in da javno ni smel povedati, da je jako prijetno ležati pred nogami svoje ljubice!

Še veliko hujše je cenzura postopala glede naših „Rokovnjačev“. Glede te igre ni v jednem samem hipu vse dodelala, ampak danes je zamorila nekaj, jutri pa zopet nekaj. Tako je cenzura v „Rokovnjačih“ črtala nekaj stavkov šele potem, ko je bila predstava že dovoljena in so se „Rokovnjači“ že dvakrat ali trikrat predstavljali. Šele potem je prišla in črtala še nekatere stvari, in da boste videli, kakšne so te stvari, hočem Vam nekoliko stavkov prečitati. Črtal se je odstavek: „Vino bova pila še danes, kakor Adam in Eva, ko sta pod figovim drevesom sedela in sladko vince iz okrogle buče pila.“ Na celi tej stvari, če se izvzame figovo drevo, iz cigar peres se je naredila prva ženska obleka (Veselost), ni vendar nič sumljivega, k

večjemu, kakor rečeno, se je odstavek črtal morda res zaradi „figovega drevesa“.

Dalje je cenzura črtala odstavek: „Oj ti rebro Adamovo, da bi te bil Bog pri miru pustil.“ To, ali naj bi bil Bog Adamovo rebro bolje pri miru pustil, je vendar stvar subjektivnega prepričanja in nič takega, kar bi se bilo moralo črtati. Če bi Bog slučajno ne bil vstvaril prve žene iz rebra Adamovega, bi si bil pač kako drugače pomagal, govoriti o tem pa je dopustno, ker to ni nič nemoralnega.

Dalje se je črtal odstavek: „Adam in Eva sta vendar tvoja roditelja. In moja sta tudi in še fajmoštrova, če malo črez hrbet nazaj pogledamo.“ Tudi ta stavek ni našel milosti pred našo cenzuro. Ali misli morda cenzura, da ljudje ne smejo vedeti, da izhajajo od Adama in Eve, in da od njih izhajajo tudi župniki? Če kje, veljajo tukaj Heinejeve besede: „Ich weiss bestimmt, dass ich aus Brahmas Haupt entsprossen bin und nicht aus seinen Hühneraugen.“ Pri nas seveda teh stvari ne smemo umeti. Tako malenkostna je naša gledališka cenzura in mi pa moramo vse to mirno prenašati!

Takih slučajev, visoka zbornica, bi se dalo še obilo naštet, ali jaz tega nečem, ker čas že poteka, in ker že ti vzorci popolnoma zadoščajo, da se more vsakdo lahko prepričati, na kakem nivoju je včasih v svobodni Avstriji gledališka cenzura v Ljubljani.

Poklican je deželni zbor brez dvojbe, da taki malenkostni sekreturi javno ugovarja v interesu umetnosti in pisateljev, kajti vprašam Vas, kdo bo hotel še kaj pisati za slovensko gledališče, ako bo cenzura s svojimi škarkami ščipala take nedolžnosti, kakor jih je ščipala v navedenih slučajih?

Še enega slučaja ne morem zamolčati, ki se tiče našega Jurčiča. V „Narodnem domu“ nastopil je pred kratkim znani Krjavelj iz Jurčičevega „Desetega brata“ in nekaj pravil, kar je tiskano tudi v romanu Pripovedoval je med drugim, da ga je, ko je bil enkrat pri izpraševanju, župnik vprašal, kaj ve o Bogu. Rekel je, o Bogu vem pred vsem to-le, da je Bog povsod. Potem med vejevje. In udarili so ob grm, iz kojega je lila čista pesem... Prestrašen je sfrfotal ubogi pevec v bližnje zatišje... A preganjali so ga dalje in dalje... vedno tiše je zvenela slavčeva tožba... in potem je utihnili... Črni možje pa so zapodili iz gozda vse, ki so prišli poslušat nove melodije... in mlado nezakonsko mater, ki je iskala tu tolažbe, pretepli so z bičem... in njenemu nedolžnemu detetu, vtisnili so znamenje sramote na čelo...

A gozd ni mogel zabiti čarobnih glasov, in nove ptice, ki so jih privabili ti glasovi, poslušale so šepetanje vrhov, v kojih je še vedno trepetal odmev neumrjočih harmonij...

Temni možje pa so hiteli za njimi... In vedno več je bilo novih pevcev... Videli so mračno četo, ki je poredno skakljala od veje do veje, dražeč jih s svojim nagajivim žgoljenjem... Pridušene kletve so sikale rabeljem iz ust, vroč znoj jim je tekkel z oblačnega čela, noge so jim pesale... a vedno več in več slušalcev, ki se rogajo beani gonji... In vse vejevje zveni, vse grmovje žgli, sem iz dalje, pa poje mogočno, buče blagodneč zvon... vedno lepše, vedno lepše...

A čuj!... Kaj je to?... Takih gla-

LISTEK.

Sveti gozd.

Spisal Feodor.

Včasih je bilo drugače na tem lepem svetu, nego danes. Res, da so na primer govorili osli i tedaj, kakor sedaj, a ko je rekel Balaamov dve, tri, prišlo je to celo v sveto pismo; dandanašnji pa lahko govorijo kak osel po cele ure, in njegov govor pride k večjemu v kak bogaboječ žurnal, nikdar pa ne več v sveto pismo... No, da, tedaj je bilo pač nekaj izrednega, če se je osel oglašil, danes pa bi sveto pismo preveč narastlo, če bi sprejeli vanj vse take čudeže.

Drugače je bilo torej takrat na svetu, no, drugače tudi na Slovenskem. Pusto je bilo in prazno, in še večja megla je vladala v naši deželi nego sedaj.

Rekel sem: „Megla je bila tedaj večja“, torej je danes manjša. To je istina! A kako se je zmanjšala ta megla?

Čujte!

Znano je, da celo c. kr. vlada gozde skrbno čuva, — če jih ni, jih pa narđi!... (vide: Kras!). Zakaj vse to? Zato, ker čistijo

zrak, če je pa zrak čist, tudi c. kr. vlada lože diha...

Toda govoriti mi ni o gozdih, ki jih je naredila vlada, govoriti mi je o drugem gozdu, o „svetem gozdu“, ki je čistil in čisti še naš zrak...

Ah, to vam je gozd!... Vse njegovo listje zveni, in vrhovi šume... In najmilejše pesmice se razlegajo iz njega...

Ni še dolgo... in tam, kjer stoji danes sveti gozd, zdehala je prazna planjava... in nad njo se je vlačila črna megla, da ni mogel žarek skozi njo... Redko grmčevje je bilo poglano v stoletjih, in šibkotna skrivljena drevesa so gledala proti oblačnemu nebu, kdaj jih prešine moč življenja...

In nekega dne je zagostolel prvi ptič na enem teh dreves... Hodil je tedaj črez zemljo majhen mož, pod kojega koraki je drgetala Evropa tja gor do večnih ruskih step... in skozi zrak je šlo žvenketanje orožja... in vriski in joki, molitve in kletve so naznanjale pot silnega moča... Tudi naša dežela ga je videla, slišala njegov klic: „Ilirija, vstan!“ In na samotnem drevesu je gostolel v priprostih melodijah naš prvi ptič njegovo slavo!... Potem pa je

objel Ocean s svojimi orjaškimi rokami velikana, katerega je mogel držati le on... in prišli so resni, strogi možje, in naš prvi pevec je moral zapeti druge speve, ki pa mu niso prišli iz srca.

Potem je bilo nekaj časa vse tiho...

In iz nova je oživila ravnina... Zemlja je zadrhtela zopet, zadrhtela sladke groze... V zraku pa ni zvenelo več rožljanje orožja, zvenela je mehka visoka pesem ljubezni... Pognalo je na tisoče mladih dreves, vspenjala so se više in više, zgrnili so se nad ravnino zeleni vrhovi, in pod njimi so zasanjale tajnstvene sence... Sem iz smaragdih vej pa se je topila najmilejša slavčeva pesem. Dolgo je od tega, a gozd še vedno ne more zabiti teh čarobnih glasov... še vedno trepečejo tam nekeje v daljavi, kadar luna sije na tihem nebu...

Takrat pa je prišla čudna četa skozi sveti gozd, od juga menda... Obrabi so jim bili blede in mračni, krog usten jim je igral trpek nasmeh, dolge, črne halje so jim segale do pete, v suhih rokah pa so držali debele gorjache... In tihih korakov so speli proti grmu, kjer je jokalo božji slavec... jezno so jim prodirale mrke oči

ga vpraša župnik: Ali tudi v tvoji hiši? — Da. — Pod tvojo streho? — Da. — In končno gospod župnik vpraša očeta Krja-velja: Ali je tudi v tvoji kleti? — in ta odgovori: Gospod, v moji kleti ga pa ni. Zakaj ne? — vpraša župnik, in Krjavelj pravi: Ker kleti sploh nimam.

Torej to celo anekdoto, ki jo je tudi Kosi spravljal v svoje „otroške pripovedke“, je cenzura črtala, češ, da je to nekaj pohujšljivega, in da se kaj takega ne sme na odru povedati.

Pri tej priliki se spominjam še neke druge prepovedi, ki pa ni tako malenkostna in mora pri vsakem, ki je imel ž njo opraviti, vzbujati resne pomisleke.

Kakor je visoki zbornici znano, hotelo je Dramatično društvo napraviti neki literarni poskus in na odru vpriporiti Jurči-čevega Tugomera. Tugomer je delo, ki ima brezdvajbeno veliko literarno vrednost in jako interesantno bi bilo poskusiti in videti, ali se ne da spraviti z uspehom tudi na gledališke deske. Ker smo pa poznali slabosti naše cenzure in vedeli, da je grozno občutljiva, je že Dramatično društvo vse potrebno napravilo, da ne bi se od strani cenzure ugovarjalo. Igra se peča z Nemci, snov je vzeta iz tistih bojov med Nemci in Slovani ob Labi, ki so se vršili pred toliko in toliko stoletji. Dramatično društvo pa ni hotelo nobenega izzivati in je bilo še celo tako ponižno, da je reklo: Da igra ne bo nikjer napravila neprijetnega utisa, dajmo sami že vse tisto črtati, kar bi se utegnilo tolmačiti kot hujskanje proti nemški narodnosti. To se je res zgodilo, in da boste videli, kako daleč je šlo Dramatično društvo, povem Vam, da smo Nemce zamenjali s Franki, tako da v igri ni bilo najti besede o Nemcih kot takih, ampak samo o Frankih. Dasiravno smo torej polovico drame sami črtali, dasiravno je deželna vlada vedela, da se gre samo za literarni poskus, dasiravno smo mesto Nemcev tiste stare Franke izrekli na dan, vendar nismo našli milosti pri vladi in tisti izveček iz Tugomera se je prepovedal, češ, da bi se s to predstavo morda razburila nemška narodnost.

Gospoda moja, jaz ne cenim nemške narodnosti tako nizko, da bi se bila smela z vpriporitvijo te drame čutiti žaljeno, kajti nemška narodnost ni na tako nizkem stališču, kakor gledališka cenzura naše deželne vlade. Ker mi je bilo na tem, da se napravi literarni poskus, sem sam pri vladi interveniral. Vsaj se v nemškem gledališču tudi predstavljajo Kleistove in druge igre, ki so vendar tudi take, da bi končno Slovan lahko rekel, da se ž njimi ne strinja. Ali nihče ne misli pri tem na politični prepri, ampak le na umotvor kot tak. Jaz sem torej interveniral pri vladi in vprašal tistega gospoda, ki je takrat zastopal eks-celenco gospoda deželnega predsednika, čemu se je igra sploh prepovedala in se niso samo črtali dotični odstavki, ki menda cenzorju niso ugajali, z eno besedo, zakaj se predstava Tugomera ni dovolila. No gospod dvorni svetnik mi je rekel: „Že samo ime Jurčič je nekaj, kar nam ni všeč.“ (Klici: „Čujte, čujte!“) No na ta odgovor sem pustil seveda vsako nadaljno

sov že dolgo nismo čuli!... To je nov slavec, in to so nove pesmi... Vse hiti bliže, vse strmi začudeno, drhtečega srca v skromen grm, v kojem se tope ti srebrni glasovi... Ga-li vidite ubogega pevca? — ozka kletka ga zapira, ujel se je v nesrečno past... In trdne so te železne palice, nezlomljive so... Glejte, kako hrepenče se ozira njegovo solzno oko v ta vedri svet!... Nekaj je zašumelo za nami!... Oh, že spet so tu... branite slavca, branite ga!... Zaman!... Prvi kamen je zabrenčal skozi zrak, strl perut nesrečnemu pevcu... „Molči!“... Iz kletke se milejša, še bolj proseča pesem... In potem cela toča težkega kamenja... V kletki je tiho... Umirajoč leži zadeti trpin... Rezek, peklenski smeh, in črni možje so odšli dalje... Tam okrog pa stoje tisočeri mokrrega očesa...

Kako so završili vrhovi!... Vzplapotal je izmed njih mogočen orel in nad njimi plava višje in višje... In vse oči ga gledajo... Temna četa je vzklila divje, in njihove batine lete proti nebu... A orel-plava mirno višje, višje in njegov silni glas doni, da vrše vrhovi, kakor ob nevihti... Besne kletve, in batine se križajo po zraku... Za hip se je ustavil ponosni

intervencijo, rečem pa, ako se hočejo na tako malenkostnem stališču ustvarjati narodni prepri, potem ste Vi pri vladi sami tisti, ki ustvarjate narodnostna nasprotja s tem, da vlečete vzroke prepri za lase na dan.

To se mi je videlo umestno omeniti, in jaz le še enkrat v imenu slovenskih pisateljev in Dramatičnega društva z vso odločnostjo ugovarjam, da bi se gledališka cenzura pri nas še nadalje izvrševala na tak način, kakor se morda ni izvrševala pred letom 1848 in na tak način, ki je za stoletje, v katerem živimo, naravnost nedopusten, da ne rabim ostrejšega izraza.

(Odobranje v središču).

Odgovor deželnega predsednika barona Heina je zavrnil poslanec dr. Tavčar z naslednjimi besedami:

Na besede častitega gospoda deželnega predsednika seveda ne bom veliko reagiral, ker sem prepričan, da je glede Tugomera, ako se o pristranosti in objektivnosti govori, prejkone položaj tak, da ekselencia gospod deželni predsednik gotovo ni manj neobjektiven, kakor sem jaz. Očitati mi, da, ker sem rekurz napravil, nisem objektivni, je po mojih mislih čisto neutemeljeno. Gre se zato, da branim pravico literarnih krogov in pravico „Dramatičnega društva“, prirejati predstave, ki so v vsakem oziru dopustne, ki ne žalijo javne morale in tudi ne hujskajo proti drugi narodnosti v deželi. Slučaj, ki sem ga navedel glede „Tugomera“, je karakterističen, ker se je ž njim ustvarila nepotrebná razburjenost. Prepoved se je izdala samo zato, ker je slučajno dotično dramo spisal Jurčič!

V drugem Njega ekscelenci ne bom odgovarjal — v detail se itak ni spustil — ampak če se objektivno v pretres vzamejo nekateri slučaj, katere sem navedel in katerih tudi gospod deželni predsednik ni utajil, mora vsak priznati, da se naša cenzura — ne deželna vlada — brez dvojbe giblje na tako nizkem nivôju, da je nečuvno. Tega tudi gospod deželni predsednik sam ni ovrgel.

Kar se tiče lavorik, katere sem si po mnenju Njega prevzvišenosti pridobil v tej zbornici, prepuščam seveda sodbo gospodu deželnemu predsedniku samemu in ironijo, ki jo tukaj prodaja, vem tudi ceniti. Poznam Njega ekscelenco in vem, da nas vselej, kadar si končno drugače ne more pomagati, hoče odpraviti z ironijo, ali pa s kakim cenimim dovtipom. Seveda taki dovtipi na me, ki imam trdo kožo, ne pravljajo nobenega vtisa, kar se pa tiče „Giftbauma“ — ne vem, ali je to tudi kako figovo drevo in ali je sploh kako drevo — moram ugovarjati temu, da je nekaj, kar Njega ekscelenci ni bilo všeč, skušal zavrniti s tako besedo, katero bi mu bil, ako je ekselencia gospod deželni predsednik na primer spisal kako slovensko dramo, njegov lastni cenzor prečrtal, kakor je prečrtal figovo drevo v Jurčičevih „Rokovnjah“.

Sicer pa stvar sama zase govori, in vsi gospodje morate pripoznati, da gledališka cenzura ni poklicana takih burk uganjati.

orel, le za hip, in dve ognjeni strelji sta švigili skozi zrak na tuleče dervise... potem je plaval dalje, dalje... Oni pa so stiskali pesti in kleli...

Aj, ti naš sveti gozd, tako ni bilo še nikdar v tebi!... Vse zveni in poje v tvojem krilu... Stotero pevcev te oživlja, tisočero slušalcev se hladi v tvoji senci... In batine preganjalcev so se okrhile, in njih kletve se izgubljajo v veselem, zmagovitem smehu... In od dne do dne se krepé krila izvoljencem božjim, in od dne do dne se dvigajo nove peruti...

Črni možje, temni možje, smilite se nam, ko vidimo, kako vam srd zastruplja srca. Zaman je preganjati orla in kosa in slavca in ščinkovca in senico in druge krilatce, ko so že iz gnezda in letajo že na smelih krilih pod oblake... Posnemajte zlobne otroke: poiščite si gnezdo, in če dobite v njih jajčka, ki se vam zde sumljiva, pobijte jih, zmastite jih, ali pa nesite jih v svoje dome, pustite jih, naj se izležejo, potem iztaknite revčekom oči, da ne bodo videli tega gorja in te sreče in te hinavščine, ki jih odpira življenje zdravemu očesu, in krog vas nastane oni mir, ki si ga želite!...

Deželni zbor kranjski.

VIII. seja dne 19. aprila 1900.

(Konec.)

Po poročilu posl. barona Lichtenberga se je prošnja za uvrstitev ceste iz Most na Holmec odstopila deželnemu odboru, da po izvršenih poizvedbah stavi primerne predloge.

Prošnja prebivalcev Suhe Krajine za napravo cestne zveze Žvirče-Hinje Smuka se je po poročilu posl. Jelovška izročila deželnemu odboru, da izvrši priprave za to cestno zvezo.

Posl. baron Rechbach je poročal o prošnji vasi Stara Žaga, Srobotnik in Novagora za izločitev občine Črmošnjice ter združitve z občino Poljane. Prošnja se je odklonila.

Posl. Božič je poročal o § 5. „občinske zadeve“ letnega poročila deželnega odbora in je predlagal, naj se vzame na znanje. Iz tega izkaza se vidi, da imajo najmanjše doklade v ljubljanskem okraju, največje pa v postojnskem, potem v črnomeljskem, kočevskem in kamniškem okraju.

Posl. dr. Tavčar je omenil slučaj, ki je vreden pozornosti, ker sta prišla deželni odbor in vlada v oster konflikt, v tak konflikt, da ni želiti, da se jih več dogodi. Stvar je ta-le: Obč. zastop v Predosljah je sklenil vsled nove šolske zgradbe pobirati doklade, in sicer v nekih krajih večje, drugod manjše. Proti temu se je nekaj občanov pritožilo. Ker pa so občinski odbori tako izvežbani, da vsak spis, ki je namenjen dež. odboru, prej neso na okrajno glavarstvo, je tudi ta prošnja prišla v roke glavarja v Kranju in jo je ta dež. odboru doposlal. Dež. odbor je bil mnenja, da je pritožba neutemeljena, in da sme občinski zastop razpisati različne naklade, če tudi v celoti jamči za stroške. Na tak način se je že zgradilo obilo šol v deželi, ne da bi se bile delale kake ovire. Dež. odbor je bil mnenja, da je pritožba neutemeljena, zato jo je zavrnil in potrdil sklep obč. zastopa. Ta sklep je stopil v moč, ker se pritožniki niso obrnili na upravno sodišče. Postavno je bilo torej določeno, da sme občina pobirati naklade. To pa ni bilo všeč okr. glavarju kranjskemu. Ta ima sedaj bržčas težke trenutke in jaz se ne čutim poklicanega mu v čašo grenkobe vlivati pelina. Glavar je imel sklep obč. odbora v rokah predno je bil potrjen, on ga je predložil dež. odboru, potem ko je ta izdal razsodbo je sklep obč. zastopa sistiral. Tako postopanje je popolnoma nepostavno. Glavarstvo ima pravico sistirati sklep obč. zastopov, a dolžnost njegova je, to storiti predno razsodi dež. odbor, nikakor pa ne sme sistirati sodbe dež. odbora. V upravnem odseku se je o tem razpravljalo, in tu se je dež. predsednik postavil na stališče, da ima glavarstvo tudi takrat, kadar je že vrhovna avtonomna oblast kaj razsodila, pravico sistirati. To je popolnoma neresnično. Če se ni vložila pritožba na upravno sodišče ni nikako sistiranje dopuščeno. Če bi se udomačilo tako postopanje, bi ugled dež. odbora padel pod vsako ceno, zakaj potem bi okrajni glavarji dobili kar oblast celo nad dež. odborom. Dež. odbor pa nikakor ne more trpeti, da bi nad njegovimi sklepi in sodbami imeli okr. glavarji nadzorovalno oblast. Če obvelja taka praksa, bomo hiteli od konflikta do konflikta. Dež. odbor ne odneha, vlada tudi ne, in tako občina predoseljska že dve leti ne pobira doklad. Kako se počuti tisti, ki je šolo zidal, tega ne vem. Sploh je želiti, da se okrajni glavar v Kranju v marsičem premeni. Letos že ni posebno srečen. Sistiral je tudi letos tozadevni sklep občinskega zastopa in se osmelil delati ljudem, ki so bili v tem oziru pri njem opazke, kakor da so pri dež. odboru ljudje, ki nimajo nikakega pojma o zakonih.

Dež. predsednik baron Hein je opravil okr. glavarja, češ, da je postopal popolnoma zakonito in po svoji dolžnosti. Dokazoval, je da gre tu za kompetenčni konflikt in priporočal dež. odboru, naj spravi to zadevo pred državno sodišče.

Posl. dr. Tavčar je odgovoril, da je dež. predsednik celo zadevo na drugo pot speljal. Dež. predsednik stoji na stališču da je nadzorovalno pravo okr. glavarjev, tako obširno, da sega tudi nad deželni odbor. Tu ne gre za kompetenčni konflikt. Okr. glavarstva imajo pravico preprečiti nepostavne sklepe obč. zastopov, a ta pravica se ne sme tako tolmačiti, da bi vsa avtonomija izginila. Ta pravica obstoji le toliko časa, dokler ima pred seboj sklep

obč. zastopa. Stvar ni tako jasna, kakor misli dež. predsednik in on to menda sam uvideva. Zato je z ostro besedo naznanil, da bo to strogo nadzorovanje razširil čez celo deželo. Če bi bilo stališče dež. predsednika pravo, potem je nezakonita odločba ministrstva, v kateri je rečeno da se po upravnem sodišču določeni princip sme opustiti, če je s tem ves obč. zastop zadovoljen. Politična oblast mora o pravem času vmes poseči. Tako je vedno in dostikrat se zgodi, da kaka na sebi nepostavna stvar postane postavna. Kakor hitro dopusti pol. oblast, da gre kaka stvar na višjo instanco, je dotična stvar, če se potrdi, formalno postavna. Če bi obveljalo stališče, ki je je zavzel dež. predsednik, bi glavarji postali cenzorji dež. odbora. Želeti je, da tista kruta praksa, ki jo je dež. predsednik obljubil za celo deželo, ostane samo za Predoslje. Hvalimo Boga, da naše ljudstvo tako mirno prenaša velika bremena, ki se mu nalagajo; če se bo uveljavila ta nova praksa, se bo še bolj branilo stroškov za šolske zgradbe.

Na ta izvajanja je dež. predsednik baron Hein zopet na kratko odgovoril in očitil dr. Tavčarju, da je govoril „gehässig“.

Posl. dr. Tavčar je dejal, da mu je baron Hein prišel zadnjič z „Giftbaumom“, danes pa mu očitil, da je govoril „gehässig“, ter izrekel naj bi vladni zastopnik v svojih govorih opuščal neumestna osebna zbadanja; če hoče biti dež. predsednik osebni, se bo tudi z njim drugače polemiziralo. Baron Hein je dejal, da ni rabil besede „gehässig“.

Posl. Kalan je pritrdil dr. Tavčarju, pojasnil krutost, ki leži v vladnem postopanju in priporočal dež. predsedniku, naj se poskrbi, da bo tudi okr. glavar v Kranju že enkrat izvedel za ukaz ministrskega predsednika, s katerim se je uradnikom naročilo, naj gredo ljudstvu na roke.

Po nekaterih opazkah poročevalca Božiča je bilo potem poročilo odobreno.

Prihodnja seja bo v soboto.

V Ljubljani, 20. aprila.

Proti politikujočim duhovnikom.

Iz Rima je dobil pariški „Temps“ sledeče, proti politikujočim duhovnikom in redom ali verskim družbam obrnjen oficijalno poročilo: Asumpcioniste ni pozval papež, kakor sodijo na Francoskem, da naj prepuste svoj list „La Croix“ in svoja politična podjetja posvetnim rokam, nego se je to zgodilo temeljem splošne odločbe, katero je sklenila kongregacija škofov in redovnikov. Ta kongregacija je sklenila, da se v bodoče ne sme nobena verska družba kot taka pečati s političnimi podjetji, z listi, volilnimi društvi itd. Vse to se je sklenilo in določilo v Rimu, in sicer ne le z ozirom na asumpcioniste, nego na vse duhovništvo in sicer ne samo na Francoskem, nego na vsem katoliškem svetu. Ta odločba je jako važna ter dokazuje, da znajo voditelji katoliške cerkve prav presojati nevarnost, ki grozi katoliški veri zategadelj, ker se vtika duhovščina z vsem srcem v politiko. Vpraša se le, ali se bo duhovščina tudi ravnala po tej določbi. Kolikor poznamo duhovščino, bo tudi to določbo ignorirala po svojem geslu: Nebo visoko — papež daleko ter se vtikala nadalje v politične borbe.

Za odpravo celibata.

Med češkim duhovništvom se je začelo agitirati za odpravo celibata. „Moravska Orlice“ je prinesla nedavno dopis nekega neimenovanega duhovnika, ki se je potezal „v imenu vseh duhovnikov“ za preklic celibata. Škofovsko glasilo „Hlas“ je zarohnelo nad dopisnikom, da nima pravice, govoriti imenom vseh duhovnikov. Na to je prinesla „Moravska Orlice“ še drug dopis za odpravo celibata. „Hlas“ je zavrnil ta dopis s ponižno opombo, da časopisje ni prostor, kjer bi se reševala taka vprašanja cerkvene discipline. „Moravska Orlice“ je prinesla še tretji tak dopis iz duhovniških krogov in kaže se, da pride še več takih dopisov.

Vojna v Južni Afriki.

Burski poveljnik Fromeman je vrgel pri Aliwarinorthu preko reke Oranje večji oddelek Angležev ter pognal novi železniški most pri Bethuliju v zrak. S tem je vzeta Angležem zveza s Kaplandijo, z morjem in z luko East London. Ako je zveza Bloemfonteina s Kapstadtom porušena, ne bo možno Robertsu dobiti lahkim potom pomožnih čet in vojnih potrebščin. S tem je položaj Robertsov še bolj otežen in angleški listi pišejo čimdalje bolj pesimistično. „West-

minster Gazette" piše: Sedanji položaj v Južni Afriki je jako kritičen. Položaj v Oranje zbuja našo skrb in sangvinične nade, ki so pričakovale še pred tremi tedni skorajšnji konec vojne, se izgublja. „Standard“ pa piše: Večji del truda leži še pred nami. Buri stoje pri Elandslaagteju danes prav tam kakor meseca oktobra. Na severu Kaplandije stoje čete Burov, ki so nevarni bregom reke Oranje; položaj je ostal tam od oktobra doslej nespremenjen. Mafeking je še oblegan kakor v oktobru. Nade, da bode odpor Burov s tem, ako vderemo na njihova tla, ponehal, se niso izpolnile. Neprestano deževje je taborišče Angležev v Bloemfonteinu docela preplavilo. Več oddelkov je brez šotorov, zato se tifozne bolezni strašno množijo. Transvaalska vlada je ponudila Portugalski, da ji posodi tisto svoto, katero rabi, da plača Angležem odškodnino radi Delagoe. Portugalska pa je ponudbo odklonila, in Angleži bodo vendarle vdrlj preko portugalskega ozemlja in Rhodezije v Transvaal. Postopanje Portugalske je nečuvstvo. Večji oddelki Burov je odšel iz Waterlonda, da se ustavi Carringtonovi koloni. Portugalsci se ne strinjajo s postopanjem ministrstva, ter se je pripetilo že nekaj demonstracij. Izstradana Portugalska ječi pod klerikalnim jarmom in postopanje vlade v zadevi vojne Burov z Angleži bode itak majhno popularnost kralja Karola le še bolj podkopalo. — Razen angleških socialistov, ki so izdali že pred meseci protest proti južnoafričanski vojni, so objavila sedaj tudi združeni „Trades-Unions“ s podpisani 85.000 delavcev manifest, ki izjavlja, da je več kakor polovica priseljencev na strani Burov, in da se jih 8000 bori z Buri proti „rešiteljem“ Angležem. Laž je, pravi manifest, da se vrši vojna za svobodo in pravice v Transvaalu bivajočih delavcev, nego ta vojna je samo vojna milijonarjev. Rhodes in Chamberlain sta grobokopa angleških vojakov. Na čelu podpisov je osmerica delavskih parlamentarnih poslancev.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 20. aprila.

— Izredna seja občinskega sveta bode jutri popoldne ob petih. Na dnevnem redu je županovo poročilo o dr. Otona Walentschaga in tovarišev ugovoru proti vršitvi letošnjih dopolnilnih volitev v obč. svet.

— Polom v uredništvu „Edinosti“ ali zopet nova izjava. Ali ostane „On“, občudovanja vredni, požrtvovalni, cenjeni, to je sedaj vprašanje! Ali obdrže „Njega“ ali ne obdrže „Njega“, to je osodopolno vprašanje, ki tržaške kroge bolj pretresa, nego je kraljeviča Hamleta pretresal znani „biti“ ali „nebiti“! Obitelj Martelančeva z Barkovlj, govoreč o naših nesramnih napadih — glejte! glejte! — združena z obitelji Pertotovo hoče „Njega“ še imeti, in zagradili prijavili sta dve velenjeni familiji izjavo v „Edinosti“, in sicer na prvem mestu, tako, da vsacega takoj v oko zabode. Nam pa je vse to deveta briga, naj je Čotič, naj je Fajdiga, ali pa še celo spoštovani Janko Antonijević Pogorelec. Imejte tega ali onega, naj je že Makso ali Peter, konec je, da „Edinost“, kakor je sedaj, more vgajati k večjemu le obitelji Martelančevi v Barkovljah. S tem je za nas to personalno vprašanje dognano, in še jedenkrat slovesno zagotavljamo, da na nam je amen-kamen, če tudi „On“ še nadalje „mirno in po stari navadi“ na svojem mestu obitči.

— „Slovenec“ in občni zbor „Dramatičnega društva“. K zadnjemu občnemu zboru imenovanega društva poslal je tudi „Slovenec“ svojega poročevalca. Doslej „Dramatično društvo“ še nikdar ni bilo deležno te velike časti. Sedaj je pa prišel na zborovanje Štefek sam. Da ni prišel iz ljubezni do društva ali do stvari same — razvidno je iz njegovega, deloma neresničnega, deloma nepopolnega poročila. Tako na primer je povsem neresnično, da je g. župan Hribar dejal, da v s i slovenski poslanci odkritosrčno glasujejo za podporo slovenskemu gledališču Isto tako je izmišljeno, da se je g. ravnatelj Pirc izrazil, da mora biti gledališče na vsak način za zabavo ne pa za uzgojo. Navedli bi lahko še drugih takih hudobnih navedeb, toda ne zdi se nam vredno, pečati se s slamnato osebito Štefka, kajti nam je samo do tega, da javno pribijemo, da je klerikalna stranka največja sovražnica slovenskemu gledališču, in da ga skuša s svojimi škrlbastimi zobmi

izpodjedati, kadar in kjer le more. „Kako vse drugače se glase „Slovenčeva“ poročila o velikanskih (!) uspehih dramatičnih predstav v „Katoliškem domu“. — Tam neumno povzdigovanje v deseta nebesa, tu pa zlobnost in zavist. Ako „Slovenec“ ne more odložiti svojega umazanega peresa pri taci obče slovenskih kulturnih vprašanjih, kakor je slovensko gledališče, potem naj raji molči in ga popolnem ignorira, kakor to itak delajo njegovi pristaši. Istina je namreč, da klerikalna stranka še nikdar ni nič storila za naše gledališče, pač ga vedno devala v nič in mu skušala škodovati. Istina je tudi in v tem oziru mora se na vsak način popolniti tajnikovo poročilo „Dramatičnega društva“, da že več let noben klerikalec nima lože v slovenskem gledališču, in da „Dramatično društvo“ in gledališko podporno društvo ne štejeta niti jednega člana, — ki je pristaš klerikalne stranke. In končno je istina, da že več let sploh nobenega klerikalca v gledališče ni bilo. Od kod in čemu toraj tolika skrb za razvoj slovenskega gledališča?

— Politična komedija. Nemški listi triumfirajo. Na dolgo in široko pripovedujejo, da je prišla slovenska deputacija iz ptujske okolice v Gradec in prosila nemške nacionalce v dež. zboru pomoči v nekih gospodarskih zadevah. Ta slovenska deputacija, v kateri pa so bili bržčas sami stari nemškutarji, je pri tej priliki seveda grdo zabavljala na slovenske poslance. Cela komedija je prozorna kakor steklo. Nacionalsci so najeli nekaj nemškutarjev, da nastopijo pred njimi kot Slovenci. S tem bi radi obudili mnenje, da slovensko prebivalstvo ne odobrava taktike svojih poslancev. Pa na ta lep se ne vsede noben kalin.

— Shod volilcev v Bišu v Slov. goricah se je vršil na velikonočni ponelejek. Na shodu sta govorila dež. poslanec dr. Jurtela in drž. poslanec dr. Gregorec. Shod je sprejel resolucijo, s katero se je izrekel za znane programatiške zahteve štajerskih Slovencev. — Dne 29. t. m. bo v Jarenini shod, na katerem bosta govorila dež. odbornik Robič in dež. poslanec Lendovšek. — Politično društvo v Konjicah je sklenilo izjavo, s katero odobrava abstinenco slov. poslancev.

— Izredni občni zbor „Sokola“. V telovadnici se je zbralo včeraj nad 40 članov, katere je pozdravil starosta dr. Tavčar. Ker na zadnjem rednem občnem zboru voljeni odbornik dr. V. Murnik ni vzprejel odborništva, treba je bilo voliti v odbor novega člana. Voljen je bil brat Oskar Terjav, ki vodi z veliko požrtvovalnostjo društveno telovadbo. Razgovarjalo se je potem o društvenih izletih in se je poudarjalo posebno dve slavnosti bratskih društev „Sokola“ v Kranju (razvitje nove zastave) in „Sokola“ v Celju (desetletnica) ter omenilo nekaterih drugih izletov, katere namerava „Sokol“ prirediti. Po končanem oficijalnem vzporedu so člani ostali še dalj časa zbrani in so se vrstili pogovori o društvenih stvareh s petjem ad hoc sestavljenega zbora.

— Slov. akad. ferialno društvo „Sava“ ima danes zvečer svoj sestanek Lokal: Auerjeva restavracija, Wolfve ulice. Tovariši „Slovenijani“ in „Triglavlani“ dobro došli. Začetek ob 8. uri zvečer.

— Druga železniška zveza s Trstom. „Wiener Abendpost“ javlja, da je železniško ministrstvo dne 13. t. m. naročilo tržaškemu namestništvu, da začne takoj z revizijo proge od Gorice do Trsta, ki tvori del bodoče druge železniške proge s Trstom.

— Iz Maribora se nam piše: Zaradi nenadnih zaprek ne bo v soboto in nedeljo v „Narodnem domu“ mariborskem napovedanih predstav ljubljanske slovenske drame.

— Učiteljski shod v Gorici v svrhu ustanovitve „Deželnega učiteljskega društva“ se je vršil v torek popoldne. Društvo, ki ima nalogo, zastopati vse učiteljske interese, se je ustanovilo. Novi organizaciji učitelstva goriškega želimo obilo uspeha.

— Kamniški salonski orkester priredi dne 22. aprila v dvorani zdravnišča koncert v korist kamniške podružnice „Slovenskega planinskega društva“. Vzpored: 1. J. Skorpik: „Buri pridejo!“ koračnica. 2. G. Rossini: Ouvertura k operi „Semiramis“. 3. I. pl. Zajc: „Večer na Savi“. 4. K. Millöcker: „Sanje“, valček. 5. O. Hackh: „Aubade espagnole“. 6. K. Komzak: „Pikante Blätter“, veliki potpourri. 7. G. Meyer-

beer: Arija iz opere „Robert le diable“. 8. V. Parma: „Triglav“, četvorka po slovanskih napevih. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina 1 krono.

— Požar. Te dni je gorelo pri posestnici Mariji Tirbič v Dobrovi. Ogenj je prouzročil škodo 1200 K.

— Sam se je zgasil ubegli kaznenec Franc Prencelj iz Količevega, ki je bil v noči od 8. na 9. t. m. m. pobegnil iz ječe c. kr. okrožnega sodišča v Novem mestu.

— Podoknico so peli danes ponoči štirje ponočnjaki na Križanskem vrtu in petje spremljali s kitaro. Petje je veljalo neki gospodični. Policija pa ni imela pravega smisla za tako ponočno podoknico in je pevce na vrtu zajela. To je poezija in proza.

— Nepreviden kolesar je včeraj popoldne na Marijinem trgu podrl na tla gđ. Pavšinovo in jo potem odkuril.

— V Ameriko je hotel pobegniti Fr. Jeršin, pa so ga popred prijeli. Dokazali so mu tudi neki, da ni Franc Jeršin, marveč Martin Oven.

— Neusmiljen fijakar. Včeraj zvečer je pred južnim kolodvorom fijakar F. Č. ml. svojega konja s čevljem suval v trebuh, kar je vzbudilo občo nevoljo med občinstvom.

— Z lopatami so se začeli danes popoldne pretepati prisiljenci, ki razvažajo zemljo v Levstikovih ulicah. Paznik je napravil mir s tem, da je dal najhujšega odvesti nazaj v prisilno delavnico.

— Nepoštena dekla. Policija je zaprla včeraj dekle L. G., ker je kradla, koder je služila.

— Tatvina. Neki „Elija“ je ukradel posestniku Francetu Peterci na Dunajski cesti iz hleva konjske krtače in drgnilo.

* „Romarske“ razglednice. Dobički, katere donajajo razglednice založnikom, morajo biti prav posebno veliki, ker se število razglednic množi uprav neverjetno. Sedaj so prišle v trgovino tudi papeške jubilejne razglednice, katere je izdala mednarodna družba za izdajo razglednic v Berolinu ter kaže pred Kristom klečočega Petra, ki sprejema ključ, takozvana zlata vrata in cerkev sv. Petra z Vatikanom. Te razglednice je možno dobiti tudi naravnost iz Rima, ako se vpošlje imenovani družbi 40 vin. Ljubitelji razglednic si morejo torej pomnožiti zbirko z novo zanimivostjo.

* Samomor. Na Reki se je zastrupil s strihinom v soboto, dne 14. t. m. lekarnar Miroslav Corič, imejitelj lekarne „pri odrešeniku“. Obdukcija je dognala, da je bil pokojnik na umu bolan.

* Umor. Iz Berolina poročajo, da je 24letna šivilja Lujiza Berner 24. marca izginila, da pa so jo že 28. marca našli mrtvo in od zverij močno obžrto na bregu Hudičevega jezera v Grunnenwaldu. Ko so jo našli, niso vedeli, kdo je mrtva ženska, zato so jo pokopali. Policija pa je dognala, da jo je umoril pekar Jenicke, ki je tudi izginil iz Berolina. Ko so Jenickeja našli, je priznal, da se je delal šivilji čarovnika in zagovornika hudiča. Obljubil je šivilji, da ji prekrbi pol milijona mark za 600 mark. Šivilja je prodala vse pohištvo ter mu dala 600 mark. Nato sta šla k imenovanemu jezeru sredi gozda, kjer je Jenicke šiviljo zastrupil s strihinom. Jenicke je hotel sočasno zastrupiti tudi nekega slugo, ki se je zaljubil v neko grofico. Slugi je obljudil Jenicke, da mu s hudičevu pomočjo napiše tako ljubezensko pismo, da se bo grofica vanj takoj zaljubila. Jenicke je nameraval šiviljo in slugo zastrupiti skupaj, da bi potem ljudje mislili, da sta se zastrupila sama iz nesrečne ljubezni. Slučajno pa sluga tisto noč ni imel časa, da bi šel k Hudičevemu jezeru, in tako se je rešil. Jenicke je oženjen ter ima desetletnega sina.

* Kraljica gladi. Organ irske kolonije v Parizu „L' Irlande libre“ piše pod naslovom „Kraljica gladi“ o angleških zločinah na Irskem pod vladanjem kraljice Viktorije. Na Irskem je umrlo za gladom v tem času 1.225.000 prebivalcev, pregnanih je bilo z Irske 4.186.000, a v ječo jih je bilo vrženih 3.668.000. Vojvoda Wellington je izjavil l. 1837., da ni videl nikjer tako nesrečne, uboge dežele kakor je Irska. V letih 1842.—1845. je glad prebivalstvo uprav decimiral, tako da je lord Russel takrat vskliknil: „Napravi smo iz Irske najbednejšo zemljo celega sveta!“ Lakota pa se je ponovila, ljudstvo se je začelo puntati in začeli so ga metati

v ječe. L. 1849. so pregnali z njih posestva 90.440 Ircev, l. 1852. pa 43.494 oseb, zmrznilo pa jih je okoli 12.500. V letih od 1856. do 1870. so konfiscirali posestva vsaj 80.000 oseb. Davki so narasli na 75 procentov. Od leta 1871.—1878. je vrgla lakota v prezigodnji grob vsaj 30.000 Ircev. V l. 1888. je bilo imenom kraljice sekvestriranih 23.358 oseb. Od l. 1891.—95. je bilo izgnanih okoli 39.000 oseb. Leta 1897., t. j. v jubilejnem letu kraljice („Diamond Jubilee“) je umrlo za gladom do 8500 ljudi, a izselilo se je okoli 12.000 rodbin ter se še izseljajo. In vendar pisarijo angleški listi o ljubezni Ircev do svoje kraljice! „Odprite se grobovi, vstanite reveži, pridite v Dublin in vrzite se pred prestol svoji milostljivi gospej na kolena, ker vas je vedno tako ljubila!“

* 223.500 poštnih uradov. Glasom statističnega ukaza mejnarodnega poštnega urada v Bernu v Švici se nahaja na svetu 223.500 poštnih uradov. Iz tega izkaza je razvidna čudna slučajnost, da se nahaja veliko število poštnih uradov jednakega krajevnega imena. Uprav čudovito je, kolikokrat se ponavljajo ta razna krajevna imena na zemljevidu. Največ je krajevnih imen, ki so označena po kakem svetniku; število takih poštnih postaj znaša 6000 na celem svetu. Največ imen je označenih po svetem Antonu, Bernardu, Miklavžu, Petru, Pavlu, Boštjanu, Vincenciju, sveti Ani in sv. Klari. Od teh krajevnih imen je na zemljevidih najmanj 20—30. Imena evropskih mest se prav mnogokrat ponavljajo v Ameriki in Afriki.

Književnost.

— „Slovenka“. Letnik IV. Št. 4. ima to le vsebino: Prešernu. Zložil A. Medved. — Ali je žensko gibanje opravičeno? Spisala Danica. — Jesenske noči. Spisal Ivan Cankar. — Belokranjske pesmi. Zložil Oton Zupančič. — Študentke. Spisala Zofka Kveder. — Odmevi, zložila Zorana. — Nekoliko misli o ženski enakopravnosti. Spisala Ivanka. — O mraku. Zložil Anton Medved. — Iz zbirke: Misterij žene. Spisala Zofka Kveder. — Zavod sv. Nikolaja v Trstu. Poroča Ivanka. — Življenje v višavi. Spisal Multatuli. — Listek. — Književnost.

Telefonska in brzojavna poročila.

Požega 20. aprila. Sodni svetnik Anton Kos-Cestnikov, znani slovenski pisatelj, je tukaj umrl.

Dunaj 20. aprila. Jezikovni zakon za Češko in Moravsko je izgotovljen in se predloži poslanski zbornici takoj v prvi seji. V oficijoznih krogih se zatrjuje, da, ako parlament tega zakona ne odobri, ali ako se njega sprejetje z obstrukcijo onemogoči, potem se uveljavi s § 14.

Praga 20. aprila. „Hlas Naroda“ prijavlja poročilo z Dunaja, v katerem je brez dvoma po oficijoznih informacijah rečeno, da Čehi, ako bodo nadaljevali obstrukcijo, s tem gotovo ne dosežejo češkega notranjega uradnega jezika, pač pa s tem lahko provzročijo, da se uveljavi nemški državni jezik, in da bo moral odstopiti češki minister Rezek.

Pariz 20. aprila. Ruski car pride prve dni meseca avgusta sem, da obiše svetovno razstavo.

London 20. aprila. Nekateri listi poročajo, da je general Brabant, ki je s svojo brigado hitel v Wepenerju obleganim Angležem na pomoč, zašel blizu Bushmanskopa, 26 kilometrov na jugu od Wepenerja, v nastavljenemu mu past. Buri so ga obkolili tako, da ne more niti naprej niti nazaj.

London 20. aprila. Vojno ministrstvo že dober teden ne izdaja nikakih poročil z bojišča, zlasti ne o dislokacijah na bojišču zbrane angleške armade. Iz tega se v obče sklepa, da so končane priprave za nadaljevanje bojev, da se začne v kratkem angleške operacije od Bloemfonteina proti severu.

London 20. aprila. Železnica iz Bloemfonteina proti severu je zopet vsa v angleških rokah, in se vrši na njej obrat. Zajedno se poroča, da so Buri zasedli železniško progo od Springfonteina proti jugu ter tam obrat ustavili.

Darila.

Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju prejelo je kakor že mnogo let zaporedoma tudi letos lep velikonočen dar od mariborskih Slovencev. Znani požrtvovalni rodoljub mariborski, g. France Dolenc, trgovec je mej tamošnjimi Slovenci za revne slovenske visokošolce na Dunaju nabral svoto 261 K 40 v. Darovali so: Slavna posojilnica v Mariboru 100 K, g. dr. Jernej Glančnik (društveni ustanovnik) 40 K, vč. g. Ign. Orožen, stolni prošt i. t. d., g. Martin Žunkovič, c. in kr. stolnik, po 5 K; vč. gg.: dr. Jož. Pajek, kanonik i. t. d., dr. Ivan Mlakar, kanonik, dr. Ant. Medved, c. kr. gimn. prof., Fr. Simonič, stolni kaplan, Blaž Matek, c. kr. prof., Fr. Dolenc, trgovec, po 4 K; vč. gg. Lovro Herg, stolni dekan, dr. J. Križanič, kanonik, Jos. Zidanšek, prof. bogoslovja, dr. Fr. Kovačič, prof. bogoslovja, po 3 K; vč. gg.: mons. Karol Hribovšek, kanonik, Ljud. Hudovernik, stolni vikar, M. Štrukelj, stolni vikar, Jak. Pajek, c. in kr. voj. kaplan, Al. Haubenreich, rač. rev., J. Čížek, J. Vreže, kateheta, M. Matek, prof. bogoslovja, Jak. Kavčič, c. kr. prof., Al. Zver, duh. kaznilnice, Fr. Bohak, kaplan pri sv. Magdaleni, Anton Korošec, prefekt, Fr. Brelih, prof., dalje gg.: dr. Janko Bezjak, c. kr. šolski nadzornik, dr. Jos. Pavalej, c. kr. fin. konc., Gabrijel Majcen, c. kr. prof., Al. Bahovec, c. kr. pošt. ofic., Ivan Koprivnik, c. kr. prof., Iv. Bele, pot. učitelj, J. Košan, c. kr. prof., dr. Filip Terč, zdravnik, Fr. Miklošič, učitelj v p., J. Majcen, Jos. Melzer, trgovec, Fr. Holasek, trgovec, Fr. Pavlič, c. kr. pošt. kontrolor, dr. Fr. Firbas, c. kr. notar, (društveni ustanovnik), dr. Fr. Radaj, c. kr. notar, Jos. Rotner, c. kr. sodni tajnik, dr. S. Hrašovec, c. kr. sodni pristav, dr. Fr. Vovšek, c. kr. dež. sod. svetnik (društveni ustanovnik), dr. Ivan Glasser, odvetnik, Al. Rakovec, uradnik južne žel., Jos. Rapoc, posestnik, po 2 K; vč. g. Ivan Markovšek, 1 K 40 v., vč. g. Jakob Hribernik, spirital, g. dr. A. Janežič, c. kr. sodni tajnik po 1 K. — Za toliko blagih darov najiskrenejša zahvala! Meseca marca t. l. prejelo je 49 revnih dijakov 495 K v znakmah obrednicah in v gotovini; prejšnje mesece se je razdelilo 1536 K, vsega skupaj torej: 2031 K. — Društveni odbor prosi uljudno za daljna darila; ki jih hvaležno sprejema I. društ. blagajnik: Gosp. dr. Klem. Sessuhn, dvorni in sodni odvetnik na Dunaju, I. Singerstr. 7.

Tinktura zoper kurja očesa

— gotovo najboljšo sredstvo —
za hitro odpravo kurjih oces, trde kože itd.
Stekleničica z rabilnim navodom 25 kr.
Dobiva se v (9—17)
deželni lekarni „pri Mariji Pomagaj“,
M. Leustek-a v Ljubljani.

Pri Ervinu Burdych-u, lekarju v Škofji
Loki se dobiva (321—20)
ustna voda
z novim antiseptikom
katero je sestavil zobozdravnik dr. Rado
Frlan, katera ohrani zobe zmiraj zdrave in
bele, ter zamori vsako gnjilobo.
Steklenica, zadoščajoča za eno leto, stane
2 kroni, po pošti 2-05 kroni.

Št. 4882.

Razpis.

(753—2)

Podpisani deželni odbor razpisuje sledeče

službe okrožnih zdravnikov:

1. v Lukovici za letno plačo 1200 kron in poboljškom 400 kron iz zdravstveno-okrožne blagajnice;
2. v Toplicah za letno plačo 1400 kron. Dotičnik dobi vrhu tega kot kopeljni zdravnik 300 kron na leto ter prosto stanovanje;
3. v Žužemberku za letno plačo 1400 kron.

Prosilci za jedno teh služb pošljejo naj svoje prošnje podpisaneu deželnemu odboru do 10. maja 1900

ter v njih dokažejo svojo starost, upravičenje do izvrševanja zdravniške prakse, avstrijsko državljanstvo, fizično sposobnost, neomadeževano življenje, dosedanje službovanje ter znanje slovenskega in nemškega jezika.

Oziralno se bode le na take prošnje, kateri so najmanj dve leti že službovali v kaki bolnici.

Od deželnega odbora kranjskega

v Ljubljani, dné 10. aprila 1900.

Neobhodno potrebno

za trgovce, podjetnike, obrtnike, urade, društva itd.

so dobre poslovne (trgovske) knjige, katere tem potom najtopleje priporočam s pripombo, da so iste lastnega ter najsolidnejšega izdelka, katere imam vedno v največji zalogi v različnih vezbah, formulirih in oblikah, kakor n. pr.

dnevnik, bagajniška, kopirna, glavna, fakturna knjiga, priamota, saldo-conti, knjiga blaga I. dr.

Ob enem opozarjam slavno občinstvo na svoj na novo urejeni

zavod za črtanje papirja

in dajem s tem vsakemu odjemalcu priliko, da si morebitne naročbe na razne knjige, tableaux po lastnih načrtih in po svojem ukusu brez vsacih stroškov ter v najkrajšem času preskrbi in povdarjam, da sem vsikdar pripravljen tudi največje ali najmanjše naročbe v najkrajšem času ter povoljno izvršiti.

Ob enem priporočam svoje izdelke raznega papirnega blaga, papirne vrečice, pisemske in uradne kuverte ter svojo tovarniško zalogo vsakovrstnega papirja po originalnih dnevnih cenah.

Konečno dovoljujem si p. n. občinstvu tudi svojo zalogo pisarskih in risarskih predmetov najtopleje priporočiti ter bilježim z odličnim spoštovanjem

Jos. Petrič v Ljubljani

Sv. Petra cesta št. 4. (719—4)

Tovarniška zaloga kralj. izključ. privil. tovarne za papir Smith & Meynier na Reki.

Zaloga fotografjskih aparatov ter vseh v to stroko spadajočih potrebin.

Spominjajte se dijaške in ljudske kuhinje pri igrah in stavah, pri svečanostih in oporokah, kakor tudi pri nepričakovanih dobitkih.

Meteorologično poročilo.

Vilina nad morjem 804-3 m. Srednji srčni tlak 734-0 mm.

Marec	Čas opa- sovanja	Stanje baro- metra v mm.	Tempe- ratura v °C	Vetrovi	Nebo	Pada- vina v 24 urah
19.	9. svečer	745-9	7-4	sr. svzhod	jasno	
20.	7. jutraj	747-4	5-0	el. svzhod	del. jasno	
21.	2. popol.	748-6	15-2	sr. vzhod	jasno	00 mm

Srednja včerašnja temperatura 8-9°, nor-
male: 10-4°.

Dunajska borza

дне 20. aprila 1900.

Skupni državni dolg v notah	99 K 20 h
Skupni državni dolg v srebru	99
Avstrijska zlata renta	98 60
Avstrijska krona renta 4%	98 65
Ogrska zlata renta 4%	97 55
Ogrska krona renta 4%	93 55
Avstro-ogrsko bančne delnice	126 50
Kreditne delnice	230
London vista	242 80
Nemški drž. bankovci za 100 mark	118 37
30 mark	23 64
30 frankov	19 27
Italijanski bankovci	90 50
C. kr. cekini	11 36

Ces. kr. avstrijske državne železnice.

Izvod iz voznega reda

veljaven od dne 1. oktobra 1899. leta.

Odhod iz Ljubljane juž. kol. Proga čez Trbiž. Ob 12. uri 5 m. po noči osebni vlak v Trbiž, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Ljubno; čez Selzthal v Ansee, Solnograd; čez Klein-Reifling v Steyr, v Linc, na Dunaj via Amstetten. — Ob 7. uri 5 m. jutraj osebni vlak v Trbiž, Pontabel, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Ljubno, Dunaj; čez Selzthal v Solnograd, čez Amstetten na Dunaj. V oktobru in aprilu ob nedeljah in praznikih v Linc. — Ob 11. uri 50 m. dopoldne osebni vlak v Trbiž, Pontabel, Beljak, Celovec, Ljubno, Selzthal, Dunaj. — Ob 4. uri 2 m. popoldne osebni vlak v Trbiž, Beljak, Celovec, Ljubno, čez Selzthal v Solnograd, Lend-Gastein, Zell ob jezeru, Inomost, Bregenc, Curih, Genevo, Pariz; čez Klein-Reifling v Steyr, Linc, Budejevice, Plzenj, Marijine vare, Hebr, Franzove vare, Karlove vare, Prago, Lipsko, Dunaj via Amstetten. — **Proga v Novo mesto in v Kočevje.** Osebni vlaki: Ob 6. uri 54 m. jutraj, ob 1 uri 5 m. popoldne, ob 6. uri 55 m. svečer. — **Prihod v Ljubljano juž. kol. Proga iz Trbiža.** Ob 5. uri 46 m. jutraj osebni vlak s Dunaja via Amstetten, Lipskega, Prage, Francovih varov, Karlovih varov, Heba, Marijinih varov, Plazja, Budejevic, Solnograda, Linca, Steyra, Anseea, Ljubna, Celovca, Beljaka, Franzensfeste. — Ob 11. uri 17 m. dopoldne osebni vlak s Dunaja via Amstetten, Karlovih varov, Heba, Marijinih varov, Plazja, Budejevic, Solnograda, Linca, Steyra, Pariza, Geneve, Curiha, Bregence, Inomosta, Zella ob jezeru, Lend-Gasteina, Ljubna, Celovca, Lince, St. Mohorja, Pontabla. — Ob 4. uri 57 m. popoldne osebni vlak s Dunaja, Ljubna, Selzthala, Beljaka, Celovca, Franzensfesta, Pontabla. — Ob 9. uri 6 m. svečer osebni vlak s Dunaja, Solnograda, Ljubna, Beljaka, Celovca, Pontabla. V oktobru in aprilu ob nedeljah in praznikih iz Linca. — **Proga iz Novega mesta in Kočevja.** Osebni vlaki: Ob 8. uri in 21 m. jutraj, ob 2. uri 32 m. popoldne in ob 8. uri 48 m. svečer. — **Odhod iz Ljubljane drž. kol. v Kamnik.** Ob 7. uri 23 m. jutraj, ob 2. uri 5 m. popoldne, ob 6. uri 50 m. svečer. — **Prihod v Ljubljano drž. kol. iz Kamnika.** Ob 6. uri 56 m. jutraj, ob 11. uri 8 m. popoldne, ob 6. uri 10 m. svečer. (4)

Adolf Hauptmann

v Ljubljani

prva kranjska tovarna za oljnate
barve, firnež, lak in kit

priporoča

pleskarjem, stavlinskim in pohiš-
tenim mizarjem, lakirarjem, napis-
nim in sobnim slikarjem, hlani-
m posestnikom, zasebnikom itd.:

Anilinsve barve;
Akverelne barve, mokre in v trdi obliki;
Bronze v praških in tekočo bronzo-
vinkuro;
Brunolin za vpuščanje in barvanje po-
hištva v naravni lesni barvi;
Carbolineum, samo najboljše kako-
vosti;

Kemične barve;
Düsseldorfske umetniške oljnate barve v tubah;
Emajlove barve, najboljše pleskanje, ki se sme
umivati;

Zemeljne barve;

Fačadne barve, pristno apnene,

kakor tudi savinske barve za hišne fačade,

neprekošeno gledé trpežnosti;

Mastno svetlo črnilo „Ferno-
lenti“, najboljše čreveljsko črnilo svetla;

Firneže, olja za umetniške slikarje;

Fladrove ali lazurne barve;

Fladrovski odtiskovni papir;

Steklarški ali okenjski kit;

Sadro (gips), alabaster in stukaturo

(za modele in stavbe);

Krede, kakor gorska, bolonješka, temeljna, svetli-

kasta in pisalna kreda;

Lake za vse domače in obrtne namene;

Lake za vozove, pristno angleške

(Wm. Harlandt & sin v Londonu), navzlic vzvi-

šani ceni še po starih cenah;

Leneno olje, samo kranjsko;

Laneno-oljnati firnež, izde-

lan le iz kranjskega lanenega olja;

Zidarske čopice po vsakovrstnih

cenah; (635—4)

Slikarske patrone;

Slikarsko platno;

Orehovo paco, za pacanje lesa mrzlim potom;

Oljnatne barve v vseh nuancah, tudi

v patentnih skatljicah po 1/2, 1, 2 in 5 kg. za

preprodajalce;

Paleta iz lesa in porcelana;

Čopice za pleskarje, lakirarje, cerkvene,

umetniške, napisne in sobne slikarje in mizarje;

Siccativ, najboljše sušilo za oljnate barve;

Pisalne in kopirne črnila;

Smirgljov prah za kamnoseke.

Specijalitete za pleskanje tal:

Jantarjeva talna glazura, momentna talna glazura,

talno štedilno voščilo, talno svetlikasto voščilo,

talni svetlikasti vosk, krtačni vosk.

Prodaja: na debelo in na drobno.

Ceniki brezplačno.

Št. 10.353.

Razglas.

(772—2)

Komisijoncelno ogledovanje in razredovanje konj, katero se ima vršiti po izvrševalnih določilih k zakonu o stavi konj z dné 16. aprila 1873 zopet letos, se bo vršilo glasom razpisa c. kr. deželne vlade z dné 7. marca 1900, št. 4005, za mesto Ljubljano dné 7., 8. in 9. maja t. l., in sicer na trgu pred šentpetersko vojašnico po nastopnem redu:

Dné 7. maja t. l. a) ob 9. dopoldne za I. okraj (šolski del); b) ob 10. dopoldne za II. okraj (šentjakovski del).

Dné 8. maja t. l. a) ob 9. dopoldne za III. okraj (dvorni del); b) ob 10. dopoldne za IV. okraj (kolodvorski del).

Dné 9. maja t. l. a) ob 9. dopoldne za V. okraj (predkraj: Hradeckega vas, Dolenjska cesta, Hauptmanca, Ilovica, Karolinska zemlja, Črna vas); b) ob 10. dopoldne za Vodmat; c) ob 11. dopoldne za vse one konje, ki 7. in 8. maja niso prišli pravočasno h klasifikaciji ali pa so zadržani bili.

Tega reda se je strogo držati. Dohod k nabornemu prostoru je od šentpeterskega mostu ob drevju za Ljubljano, odhod pa med vojašnico in deželno bolnico.

V obližju označenega kraja ni dovoljeno voz puščati. Ako bi ne bilo mogoče pripeljati kakoga konja o pravem času k ogledu, je vzrok naznaniti mestnemu magistratu ali pa komisiji.

Za konje, ki so oproščeni predstave, in za žrebeta, katera v tekočem letu ne izpolnejo četrtega leta, prinese bo v smislu §. 7. ministrske naredbe z dné 18. marca 1891, št. 35 drž. zak., spričevalo, izdano po dveh lastnikih konj, kojih konji se predstavijo, in obsegajoče razlog oprostitve.

Lastniki konj se opozarjajo, da je vse spremembe gledé konj, ki se dogode v času med naznanitvijo in pa med razredbo konj, t. j. od 20. aprila do štetega 9. maja naznaniti mestnemu magistratu.

Za popisovanje konj in voz vročili se bodo posestnikom posebni popisovalni listi, katere jim je, vestno izpolnjene, vrniti magistratnemu ekspeditu vsaj do 25. aprila t. l.

Iz opazk na teh listih je razvidno, kateri konji so oproščeni od vsakoletnega naznanila, in kateri od predstave za razredbo.

Lastniki konj, ki opusté pravočasno naznaniti ali predstaviti svoje konje in se ne morejo dovoljno opravičiti, se kaznujejo v zmislu ministrskega ukaza z dné 30. septembra 1857, drž. zak. št. 198, z globo do 200 K ali z zaporom do 20 dni; poleg tega pa imajo plačati vse stroške poznejšega razredovanja.

Mestni magistrat v Ljubljani

dné 5. aprila 1900.

Izurjene šivilje

in (776—2)

učenka

se takej sprejmejo.
Sv. Petra nasip št. 33.

Kratek tolmač laščine

in kažipot po Rimu 780-2

jako pripravna knjižica z narisom svetega mesta Rima in italijanskih železnic

po 60 kr. in brez narisov po 40 kr. pri

J. Giontini-ju v Ljubljani.

Milin

na 5 tečajev, v lepi prijazni legi, blizu državne ceste na Dolenjskem,

se koncem meseca maja dá v najem, ali se pod ugodnimi kupnimi pogoji prodaja.

Naslov se izve v upravištvu „Slov. Naroda“. (649—4)

Vabilo

k

občnemu zboru

Posojilnice za Bled in okolico

kateri bode

v nedeljo, dné 22. aprila 1900

ob 4. uri popoldne

v dvorani „Blejskega doma“.

Dnevni red:

- 1.) Potrjenje letnega računa za IV. leto 1899.
- 2.) Sklepanje o vporabi čistega dobitka.
- 3.) Volitev načelstva.
- 4.) Volitev nadzorstva.
- 5.) Raznosterosti.

Opomba: Ako bi ta zbor ne bil sklepčen, začel se bode ob 1/2. uri popoldne drugi občni zbor, ki sklepa brezpogojno.

Na Bledu, dné 16. aprila 1900.

Načelnštvo.

(794)

Pleskarska obrt

Fran Bernik, Ivan Štrukelj

priporočata se slavnemu občinstvu, kakor tudi častiti duhovščini v mestu in na deželi za vsa v njuno obrt spadajoča dela po najnižji ceni. (741—6)

Postrežba točna in delo solidno po najnovejših vzorcih.

Cenjena naročila prosiva naslovljati

Dunajska cesta št. 15.

Št. 10.353.

Razglas.

(772—2)